

Rivihitusammal

Kantdvärgmossa
Seligeria tristichoides

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Rivihitusammal on pienikokoinen, vain muutaman millimetrin korkuinen kärkipesäkkeinen lehtisammal. Se kasvaa tumman vihreänä tai ruskehtavana tiheänä peitteenä tai tuppaina. Lehdet ovat varrella kolmessa rivissä ja niissä on voimakas keskisuoni. Verson tyvellä lehdet ovat limittäin, kärjessä siirottavia. Itiöpesäkkeet ovat lajilla tavallisia. Ne ovat puolipallomaisia ja pesäkeperä on melko lyhyt. Muista hitusammalista rivihitusammalen erottavat mikroskooppisten tuntomerkkien lisäksi kasvutapa tiiviinä peitteenä ja lehtien kolmirivisyys.

Elinympäristö ja levinneisyys

Rivihitusammal kasvaa kanjoneissa ja jyrkänteillä kosteiden, varjoisten kalkkikallioiden seinämällä ja onkaloissa. Pienen kokonsa vuoksi sammal peittyy herkästi muuhun sammalkasvillisuuteen. Suomesta lajia on löydetty ainoastaan muutamalta paikalta Koillismaalta.

Nykytila ja uhkatekijät

Rivihitusammal on uhanalaistunut satunnaistekijöiden, kairannaistoiminnan ja kasvupaikkojen kulumisen takia. Pienet esiintymät ovat alttiita häviämislle kallioiden rapautumisen ja lohkeilun vuoksi. Retkeilyn aiheuttama kulutus on myös uhka, ja saattaa olla syynä yhden esiintymän häviämiseen. Metsänhoitotoimissa lajin kasvupaikat saattavat muuttua liian avoimiksi. Puolet rivihitusammalen nykyisistä kasvupaikoista on suojeltu.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan rivihitusammalen kasvupaikalla varmistetaan varjoisuuden säilyminen pitämällä kasvupaikka ja sen lähiympäristö sekä läheisyydessä mahdollisesti olevat muut sammalle sopivat kalkkiseinämät puustoltaan jatkuvasti peitteisinä. Hakkuut eivät saa saisi altistaa kasvupaikkoja suoralle auringonpaisteelle. Tarvittaessa kilpailevia yleisten sammallajien kasvustoja voidaan varovaisesti poistaa kasvupaikalta. Jotkut kasvupaikoista ovat metsälain erityisen arvokkaita elinympäristöjä (jyrkänteet), joiden ominaispiirteiden muuttaminen on kielletty. Osa kasvupaikoista sopii METSO-ohjelmaan (kalkkikalliot).

Lähteet

- Lönnell, N. 1997. Faktablad: *Seligeria tristichoides* – kant-dvärgmossa. Teoksessa: Hallingbäck, T. (red.). 1998. Rödlistade mossor i Sverige – Artfakta. ArtDatabanken, SLU, Upp-sala. S. 287–287.
- Lönnell, N. 2006. *Seligeria tristichoides* kantdvärgmossa. Teo-ksessa: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Blad-mossor: Sköldmossor – blåmossor. Bryophyta: Buxbaumia – Leucobryum. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. S. 208.
- Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.) 2002. Suomen Sammalet – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristö 560. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 354 s. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/40617>
- Virtanen, R. 2009: *Seligeria tristichoides* – vaarantunut. Teoksessa: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. S. 260–261. Verkkojulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/38824>

Kuva: Tomas Hallingbäck